

Ambities Koeien & Kansen

Koeien & Kansen is in 1999 van start gegaan met als doel het in de praktijk ontwikkelen, onderzoeken en demonstreren van duurzame systemen van de melkveehouderij, zoals die ook op De Marke sinds 1992 worden onderzocht. Nu 5 jaar later is de doelstelling niet gewijzigd, maar degelijke volzinnen vragen om aanvullende toelichting en concretisering, zodat continu helder is wat je voor de melkveehouderij sector in Nederland kunt betekenen. Een sector die het bedrijfseconomisch niet voor de wind gaat en dus belang heeft bij een pijnloze implementatie van het nieuwe mestbeleid.

Koeien & Kansen heeft bewezen dat met goed mineraalmanagement geld is te verdienen. De eerste verkenning van de consequenties van het nieuwe mestbeleid is in vergelijking met Minas ongunstig voor de inkomensontwikkeling op de melkveehouderij bedrijven (zie verderop in deze nieuwsbrief), maar het geeft ook gelijk aan dat met een ondernemende houding de gevolgen zijn te minimaliseren. Aanpassingsvermogen is kenmerkend voor goede ondernemers. Er moet dan wel ondernemingsruimte zijn en geen harnas van normen en regels die de bewegingsruimte beperken en een administratieve rompslomp die alleen maar frustrert.

Ondernemersruimte met eigen verantwoordelijkheid voor de ondernemer is ook het uitgangspunt van het kabinet. De opgave is helder, voor stikstof moet aan de norm voor grondwater in 2009 worden voldaan en voor fosfaat geldt evenwichtsbemesting in 2015. Met een stelsel van gebruiks- en excretienormen zullen de doelstellingen moeten worden bereikt.

Koeien & Kansen wil daarbij nadrukkelijk een rol spelen door op de melkveebedrijven te werken volgens de normen van 2009, zodat inzichtelijk wordt wat de effecten zijn op economisch, technisch en milieukundig gebied. We willen de gebruiks- en excretienormen toetsen om de achterliggende veronderstellingen te checken en we willen werken aan de ontwikkeling van simpel vast te stellen bedrijfsspecifieke normen, zodat goed mineraalmanagement kan worden beloofd. Dit zijn de ambities van Koeien & Kansen.

Jaap Gielen
Projectleider Koeien & Kansen

Zomerbijeenkomst Koeien & Kansen, te gast bij De Marke

Broeikasgassen al sterk omlaag door Minas

Hoe minder pens op je bedrijf, hoe beter voor het klimaat. Een wonderlijke aanbeveling tijdens de zomerbijeenkomst op De Marke. Vijf deelnemers aan Koeien & Kansen gaan op zoek naar de beste maatregelen om de uitstoot van broeikasgassen te verlagen.

Een schil van broeikasgassen om de aarde houdt de zonnewarmte vast waardoor het hier redelijk aangenaam vertoeven is. De productie van broeikasgassen maakt die laag echter dikker. De landbouw levert een bijdrage aan dit zogenoemde broeikas-effect in de vorm van methaan uit de koeienpens en uit mest en lachgas dat uit de bodem ontsnapt en tijdens bemesting. Vandaar dat Frans Aarts later betoogde dat minder jongvee de uitstoot verlaagt; 'Hoe minder pens, hoe minder methaangas'.

Binnen Koeien & Kansen II gaan een vijftal plusbedrijven de komende jaren aan de slag om te kijken wat kansrijke maatregelen zijn om die uitstoot te beperken. De overheid vraagt van de veehouderij een bijdrage van 8 mton zogenoemde CO₂ equivalenten in het terugbrengen van de uitstoot ten opzichte van 1990, ofwel zo'n 6%. Het streven is om dat zoveel mogelijk met vrijwillige oplossingen te doen en in een ruim tijdsbestek, tot 2012.

Uitstoot al flink verminderd

Rekenwerk van het NMI laat zien waar de mogelijkheden voor vermindering liggen. Zo ontstaat er lachgas bij het scheuren van grasland. Het gas komt ook vrij bij het uitrijden en behandelen van mest en bij denitrificatie in de bodem. Gras/klaver zorgt juist weer voor opname van lachgas uit de lucht. Minder graslandvernieuwing en meer gras/klaver levert dus een positieve bijdrage. Waterbeheer (hoger slootpeil) kan helpen om denitrificatie te verminderen. De uitstoot van methaan komt voor driekwart van de vertering in de pens en

voor de rest uit de mestopslag. Met het aanpassen van de voeding valt daar het een en ander te winnen. Het toepassen van vergisting zet methaan om in energie en is dus ook gunstig.

Berekeningen van Frans Aarts lieten zien dat de vijf plusbedrijven sinds 1997 de productie van broeikasgassen al met enkele procenten hebben verminderd. De bedrijven Sikkenga en Van Wijk zijn de 6% reductie zelfs al voorbij. Dat was een gunstig neveneffect van het verlagen van het stikstofoverschot in het kader van Minas. Per bedrijf kan de uitstoot nog behoorlijk variëren: van 1382 CO₂ equivalenten per 100 kg melk tot 1640 kg. Opvallend was dat sommige bedrijven door maatregelen die ze nemen voor het nieuwe mestbeleid nu weer een lichte stijging laten zien. Koeien & Kansen gaat voor de vijf betrokken bedrijven berekenen of veranderingen bij de voeraankoop aantrekkelijk zijn. Aanpassing van de bemesting en inpassing van (meer) Gras/klaver horen tot de mogelijkheden. En verder wordt onderzocht of een vergistingsinstallatie rendabel valt te maken, al of niet met covergisting van bijproducten. Melkveehouder Chris Bomers broedt al op concrete plannen daarvoor. "Wij denken aan mestvergisting en covergisting met bermgras uit de gemeente. De dikke fractie zouden we misschien kunnen indrogen met warme stallucht", vertelde hij. Jos Kleine zoekt het op zijn bedrijf in een andere route. "ik denk dat een voersysteem met veel structuur en een laag ruw eiwitgehalte gunstig uitpakt per kg melk."

Diederik Sleurink

Een uur per dag minder werken en commercieel aan de weg timmeren

Tien veehouders in Koeien & Kansen willen zichzelf een uur werk per dag besparen. Tevens willen ze van hun maatschappelijke nevenactiviteiten een product maken dat geld oplevert.

Door met elkaar op zoek te gaan naar slimme oplossingen en hulpmiddelen denken de deelnemers met 365 arbeidsuren per jaar minder toe te kunnen. "Ja, dat is fors. Het is een ambitie die de boeren zelf hebben gesteld", zegt onderzoeker Matteo de Visser van ASG. Het is een onderdeel van het project 'Sociaal maatschappelijke verduurzaming'. De veehouders zijn vaak op één of andere manier in de weer voor een beter imago van de melkveehouderij. Door deze communicatie te verpakken als een product of markt, willen ze het bedrijfstechnisch interessanter maken. Daarvoor is het tweede onderdeel 'melkveebedrijf als etalage' bedoeld.

De bedrijven van alle deelnemers aan Koeien & Kansen zijn de afgelopen jaren gestaag gegroeid. Lange werkweken en het gevoel steeds tijd te kort te komen zijn hier en daar het gevolg. Met één gezin een bedrijf runnen met 700 - 800.000 kg melk is geen uitzondering meer, maar het vraagt om een zeer efficiënte arbeidsorganisatie. Doel van het project is een lagere werkdruk en meer arbeidsvreugde en meer tijd overhouden voor het gezin, voor bestuurswerk of juist voor een tweede tak op het bedrijf.

De deelnemers gaan één à twee weken 'tijdschrijven' op hun eigen bedrijf om na te gaan hoeveel tijd ze dagelijks aan de veeverzorging besteden. Onderzoekers van WUR maken voor elk bedrijf een arbeidsbegroting en er komt een expert op het gebied van werkplanning en logistiek langs om de boeren te inspireren.

Dagelijks werk en pieken

"We moeten het vooral zoeken in besparingen op het dagelijkse werk", zegt De Visser. "Met een paar uur minder maaien in de zomer halen we de ambities niet. Het zit meer in zaken als het voersysteem, melken, schoonhouden van boxen en de melkstal en jongvee voeren." De veehouders gaan kijken naar de 'looplijnen' op hun bedrijf en een handige organisatie. Een deelnemer vertelde bijvoorbeeld dat elk van zijn drie stallen een 'eigen' bezem, vork en kruiwagen heeft, op een vaste parkeerplaats. Dat scheelt zoeken en heen en weer lopen.

Chris Bomers nam die tip meteen over op het bedrijf in Eibergen waar hij samen met zijn vader en een medewerker het werk doet. "Ik

De familie Bomers onderzoekt nieuwe mogelijkheden om het bedrijf te verbreden.

denk dat er bij ons in het dagelijks werk niet zoveel meer te bezuinigen valt", verwacht hij "We hebben een Weelink voerhek, dat bespaart gigantisch veel tijd op het voeren. En het jongvee is al uitbesteed. Maar we doen veel met eigen mechanisatie, ook de maisoogst. Dat zorgt voor flinke pieken en daar moeten we eens naar kijken."

De Koeien & Kansen bedrijven zijn al gewend aan excursies van boeren, burgers en scholen. In het onderdeel 'melkveebedrijf als etalage' willen ze een stap verder gaan door te onderzoeken of ze daar een product van kunnen maken, om de bestede uren betaald te krijgen. Op het bedrijf van Bomers komen beide onderdelen van het project mooi bij elkaar. De maatschap combineert het biologisch melkveebedrijf met natuurbeheer, verhuur van een vakantiewoning en een accommodatie voor groepen. Verder zijn er plannen voor een mestvergistingsinstallatie. Chris ziet het streven naar een efficiënte arbeidsorganisatie in samenhang met de neventakken. "Mijn moeder heeft goedbetaalde uren met de groepsaccommodatie. Daar zoeken we nieuwe mogelijkheden. De accommodatie is door de week meestal vrij. We zouden eventueel groepsarrangementen kunnen maken, samen met het café en het natuurpark in de buurt." Een boerderijwinkel is een andere optie, die Bomers wil overwegen. Het bedrijf ligt aan een goedgebruikte fietsroute. "Ik wil graag een goed plan maken voor de ontwikkeling van het bedrijf in de komende jaren. Dit project is daar een mooi hulpmiddel bij."

Diederik Steurink

Boeren en natuurbeheerders bieden elkaar perspectief door samenwerking

Voor agrariërs liggen er mogelijkheden om hun bedrijf te verbreden door samen te werken met terreinbeheerders. Door bijvoorbeeld grond te beheren voor een terreinbeheerder krijgt het bedrijf de mogelijkheid uit te breiden in areaal en tegelijkertijd te extensiveren. Dit kan aantrekkelijk zijn voor landbouwbedrijven in en rond de Ecologische Hoofd Structuur. Vooral hier spelen ze in op de vraag van burgers en gemeenten naar aantrekkelijk landschap, en versterken hun positie voor de langere termijn. Ook voor terreinbeheerders zoals Staatsbosbeheer is samenwerking met agrariërs aantrekkelijk om efficiënt natuur te produceren, vooral op akkers en graslanden. Daarbij kan samenwerking leiden tot betere buffering van natuurterreinen, met natuurmaatregelen buiten hun eigendom.

Dit concludeert CLM in het rapport 'Natuurlijke partners: nieuwe samenwerkingsvormen tussen Koeien & Kansen-bedrijven en Staatsbosbeheer. Dit rapport laat de resultaten zien van drie jaar samenwerking tussen Staatsbosbeheer en het project Koeien & Kansen. Mogelijkheden voor nieuwe samenwerkingsvormen tussen agrariërs en terreinbeheerders zijn samen verkend en uitgewerkt in drie cases rond praktijkbedrijven uit het project Koeien & Kansen, dat gericht is op duurzame ontwikkeling van de melkveehouderij.

De enclave van Staatsbosbeheer, die Jos de Kleijne vorig jaar in gebruik heeft genomen

Uiterwaardenbeheer in Gorssel

Samenwerking vraagt vertrouwen, begrip en geduld van beide partijen. Een onafhankelijke partij als aanjager die overleg organiseert en helpt bij de uitwerking blijkt een belangrijke stimulans te vormen.

Realisatie van natuurdoelen kan worden bevorderd als terreinbeheerders of andere belanghebbenden extra grond beschikbaar stellen aan agrariërs. Dit kan bijvoorbeeld door op de te verpachten grond voorwaarden voor natuurbeheer te stellen, of door pacht te koppelen aan voorwaarden op andere gronden van de agrariër. Dit is in twee cases uitgewerkt waarbij tegelijk andere partijen in de samenwerking zijn betrokken. Bij een bedrijf in de Peel is dit uitgewerkt door de gemeenten Boxmeer en Sint-Anthonis die grond in eigendom hebben erbij te betrekken. Bij een bedrijf in Twente wordt het waterschap bij financiering van inrichting en beheer betrokken, om tegelijk waterberging te verbeteren en erosie van beekoevers te verminderen.

Samenwerking wint aan kracht indien agrariërs als groep gaan samenwerken met terreinbeheerders. Bij Gorssel werkt een groep van agrariërs samen met Staatsbosbeheer voor het beheer van graslanden in de uiterwaarden langs de IJssel. Zij zijn als groep in staat een groter gebied te beheren. De afspraken over maaidata en beheer worden zonodig aangepast op basis van de op dat moment aanwezige weidevogels.

Henk Kloen, CLM

Het rapport is te bestellen via de website www.koeienenkansen.nl of bij het secretariaat van Koeien & Kansen, 0320 - 293 211.

Ureum is sleutel naar bedrijfsspecifieke excretienorm

Het nieuwe mestbeleid is weinig stimulerend om innovatief met de mineralenstromen op het bedrijf om te gaan. Dat kan veranderen als veehouders de kans krijgen aan te tonen dat de N-excretie per koe op hun bedrijf lager is dan de forfaitaire excretienorm. Koeien & Kansen wil er een geaccepteerde methode voor ontwikkelen.

Veehouders hebben moeite met de forfaitaire excretienorm, omdat bekend is dat de hoeveelheid stikstof die koeien via mest en urine uitscheiden in werkelijkheid sterk varieert. Wie het 'beter doet' dan de norm heeft in werkelijkheid een lagere mestproductie en moet dus eigenlijk teveel mest afvoeren.

Minister Veerman houdt bij het nieuwe mestbeleid, dat in 2006 ingaat, de mogelijkheid van een verfijnde aanpak nog open. Koeien & Kansen mag zijn naam waarmaken door aan te tonen of een variabele excretienorm op basis van bedrijfsomstandigheden tot de mogelijkheden behoort.

Léon Sebek maakte een overzicht van de werkelijke excreties op Koeien & Kansen bedrijven in 2001 en 2003. Het varieerde van 93 kg tot 129 kg N per koe per jaar. De forfaitaire stikstofexcretie zou in die periode gevarieerd hebben van 104 tot 137 kg N. Op tweederde van de deelnemende bedrijven zou de stikstofuitscheiding onder de norm

De hoeveelheid stikstof die via urine en mest wordt uitgescheiden kan sterk variëren.

zijn gebleven. Het is dus zinvol om te streven naar een manier om de stikstofexcretie per bedrijf te bepalen.

De koe gebruikt de met voereiwit opgenomen stikstof voor de stofwisseling en voor de productie van melkeiwit. Een klein deel (zo'n 2 kg) wordt vastgelegd. De rest van de opgenomen N wordt uitgescheiden met de mest en urine. "De aangrijpingspunten liggen bij de opname via

het voer en het eiwit in de melk.", zegt Sebek. "Het draait om het optimaliseren van de omzetting van voereiwit in melkeiwit. En daar ging het in Minas ook om."

Ureum als 'voorspeller'

Met gerichte maatregelen valt de stikstofexcretie te beïnvloeden. "Maar de belangrijkste vraag is of we een systeem kunnen vinden waarmee veehouders eenvoudig kunnen aantonen wat hun werkelijke excretie is, om af te mogen wijken van de forfaitaire norm." Globaal zijn daarvoor drie mogelijkheden. De meest nauwkeurige is het meten en registreren van alle aanvoer- en afvoerposten. Dat vraagt echter al gauw (te) veel administratie. De meest eenvoudige aanpak is het gebruik van het ureum-getal als 'voorspeller' van de N-excretie. Een derde mogelijkheid is een combinatie van het Ureum-getal met een aantal aanvullende indicatoren.

De komende twee jaar wil Koeien & Kansen een geaccepteerde manier ontwikkelen om bedrijfsspecifieke N-excretie vast te stellen en die introduceren in de sector en bij beleidsmakers.

Diederik Sleurink

De koe gebruikt de met voereiwit opgenomen stikstof voor de stofwisseling en voor de productie van melkeiwit.

Maatschap Post zit tussen akkerbouwers Geen grond kopen maar 'Gemengd vooruit'

De maatschap Post heeft de afgelopen acht jaren vruchten geplukt van het besluit om het bedrijf naar een akkerbouwgebied bij het Drentse Nieuweroord te verplaatsen. De samenwerking met akkerbouwers op het gebied van landruil en maïs verbouwen is een vast onderdeel van de bedrijfsvoering geworden.

Post werd dan ook vanzelfsprekend deelnemer aan het project 'Gemengd Vooruit', waaraan nog zeven Koeien & Kansen-boeren mee doen. Ze gaan samen met boeren in het noordelijke samenwerkingsverband Ecolana proberen de economische kanten van nieuwe vormen van gemengd samen boeren in beeld te krijgen.

Maatschap Post heeft als intensieve melkveehouder een goede constructie gevonden voor samenwerking met akkerbouwers

Post: "We zitten rondom in de akkerbouwers en hebben te maken met een ruim aanbod van grond. Een aantal burens wil graag aardappels verbouwen op gescheurd grasland."

Dit jaar ruilen ze negen hectare, die benut worden voor aardappels en suikerbieten. Op percelen van de buurman die dicht tegen het eigen bedrijf aan liggen heeft Post nu evenveel ingezaaid grasland. Daarnaast is er een grondgebruiksverklaring voor 22 hectare akkerbouwgrond, waarop ze maïs verbouwen.

Post beschikt zelf over 31 hectare grond in eigendom, wat voor de

huidige 90 melkkoeien en 900.000 kg melk al aan de krappe kant zou zijn. "Met het nieuwe mestbeleid zouden we zo'n 700 a 800 kuub mest moeten afvoeren. Tenminste bij derogatie en bedrijfsspecifieke stikstof excretie. Door tijdelijke pacht en het ruilen van maïsdeelt en mest merken wij dat gelukkig niet in de portemonnee." Post is nog wel 2 euro per ton kwijt voor het wegen en bemonsteren van mest die wordt afgezet naar akkerbouwers die rundveemest nodig hebben voor de bieten teelt. Behalve goedkope mestafzet heeft Post nog het voordeel dat het aankopen van maïs vaak goedkoper uitpakt dan zelf verbouwen.

Organische stofgehalte beheersen

Afgelopen jaar heeft de maatschap de ligboxenstal verdubbeld van 70 naar 140 ligboxen. De stal is twee keer zo breed geworden. "Een vorm van verbreding waar wij meer in zien, dan het aanhalen van nevenactiviteiten", vertelt Cor lachend. Om snel door te groeien wil de maatschap de komende jaren enkel in quotum investeren. Grond kopen is voorlopig niet aan de orde en het is ook niet nodig, omdat de mogelijkheden van samenwerking met drie burens als voldoende worden ingeschat. "De samenwerking met de buurman is solide. Daar vertrouw ik meer op dan op de veranderlijke regels van de overheid."

Post wil in Gemengd Vooruit graag meer inzicht zien te krijgen in de gevolgen die het scheuren van grasland heeft voor het gehalte aan organische stof. "Om aardappels te verbouwen ploeg je de zode onder en de opgebouwde organische stof verdwijnt voor een deel in de vorm van stikstof naar de ondergrond. We willen graag meer inzicht in de gevolgen en in maatregelen om het te beheersen."

De aardappels profiteren goed van de nalevering van stikstof uit de zode. Direct na de oogst wordt het land weer ingezaaid, om uitspoeling van de overgebleven voorraad tegen te gaan. Metingen in het grondwater laten zien dat dit kennelijk werkt. Het gehalte aan stikstof in het grondwater blijft met 20 mg ver onder de nitraatnorm.

Post vertelt verder dat akkerbouwers veel meer dan veehouders gespist zijn op een juiste grondbewerking en behandeling van de grond. Structuurbederf door een maïssoogst op het verkeerde moment leidt een jaar later tot minder aardappels of bieten. Ook dat soort aspecten wil hij in Gemengd Vooruit beter in beeld krijgen.

Diederik Sleurink

Nieuw mestbeleid vereist stuurmanskunst

Koeien & Kansen bedrijven

Dit jaar gaan de Koeien & Kansen bedrijven het nieuwe mestbeleid implementeren waarbij ze zich richten op 2009. Opvallend is dat geen van de deelnemers de beweidingstrategie radicaal gaat wijzigen. De veehouders willen afzet van grote hoeveelheden mest voorkomen. Dit gaan ze doen door meer melk per koe, minder jongvee, minder mais telen om in aanmerking te komen voor derogatie en door uitbreiding van het areaal door pacht en samenwerking.

Onderzoek op de bedrijven gaat zich richten op het ontwikkelen van een eenvoudige systematiek voor een bedrijfs-specifieke excretie. Dus een systeem dat eenvoudig te handhaven is, weinig administratieve rompslomp oplevert en die acceptabel is in Den Haag en Brussel. Zo kunnen veehouders mineralen weer managen omdat sturen op mineralen nu alleen nog maar mogelijk is via bemesting.

Vooruitlopend op het nieuwe mestbeleid hebben de onderzoekers dit voorjaar een zo goed mogelijke inschatting gemaakt voor de excretie- en gebruiksnormen. Met deze gebruiksnormen is door de deelnemende veehouders een bedrijfsplan gemaakt. In dit bedrijfsplan worden de consequenties van het mestbeleid duidelijk en vervolgens worden de te nemen maatregelen om de financiële gevolgen te beperken op een rij gezet.

Blijven beweiden?

Koeien & Kansen 1 bewees dat (beperkt) weiden heel goed samengaat met de verliesnormen van Minas, waardoor er een sterke wil is bij de veehouders om koeien te blijven weiden. De veehouders onderkennen wel de "gevaren" van dit mestbeleid en de noodzaak zoveel mogelijk mest in de eigen kelder te krijgen. Bij de gebruiksnormen die dit voorjaar als uitgangssituatie zijn gekozen, is geen onderscheid gemaakt tussen weiden en 100% maaien. In het gepresenteerde mestbeleid is dit onderscheid wel aanwezig. Hierdoor zullen na verwachting de bedrijven op zand hun situatie heroverwegen. Op zandgrond is bij 100% maaien meer kunstmeststikstof aan te voeren.

De meeste Koeien & Kansen veehouders hebben een sterke wil om te beweiden en zullen dat, indien mogelijk, blijven doen

Mineralen managen via bemesting

Sturen op mineralen is nu beperkt tot de bemesting. Het is belangrijk de mest van eigen bedrijf zo goed mogelijk te benutten. Via de voeding is nu geen winst te behalen. Dit is alleen mogelijk als in het nieuwe beleid ook gewerkt kan gaan worden met een bedrijfsspecifieke excretienorm. Speerpunt binnen Koeien & Kansen is een systematiek te ontwikkelen voor een bedrijfsspecifieke excretie dat acceptabel is in Den Haag en Brussel. Dus een systeem dat eenvoudig te handhaven is en weinig administratieve rompslomp oplevert. Op die manier kan men op mineralen weer managen.

Hoge kosten bij implementatie nieuwe mestbeleid

Implementatie van het nieuwe mestbeleid zou op dit moment betekenen dat gemiddeld op de Koeien & Kansen bedrijven € 2.500 kosten gemaakt moeten worden voor mestafzet. Gemiddeld produceren de deelnemende bedrijven ca. 15.500 kg melk per hectare. De inschatting is dat bedrijven met meer dan 14.000 kg melk per hectare mest moeten afvoeren. Eén en ander is afhankelijk van productieniveau en omvang van de jongveestapel. De gebruiksnormen voor de totale stikstofbemesting bieden na afvoer van organische mest wel ruimte voor aanvoer van kunstmest. De extra kosten voor deze aanvoer zijn berekend op gemiddeld € 600 per bedrijf.

De huidige gebruiksnormen zijn gebaseerd op een veronderstelde N-benutting van het gewas. Of deze veronderstellingen juist zijn, wordt aan de hand van proefpercelen op zeven bedrijven nauw gevolgd, zodat ook inzichtelijk wordt of de vereiste milieudoelstellingen haalbaar zijn. De resultaten van Koeien & Kansen kunnen worden gebruikt om bij evaluatie van het nieuwe beleid de wetgeving te actualiseren.

Barend Meerkerk, DLV Adviesgroep NV
Michel de Haan, Animal Sciences Group

Een aantal uitspraken van Koeien & Kansen veehouders over het nieuwe mestbeleid met gebruiksnormen en over hun keuzes.

***

"Vorig jaar deed ik één dag aan imago-beweiding, volgend jaar doe ik één dag aan beleids-weiden." (over onderscheid in weidegang in beleid)

***

"Ik wil graag makkelijk boeren, zonder afhankelijkheden".

***

"Terug in aantal koeien is het begin van het einde." (over minder koeien om mestafzet te voorkomen)

***

"De ruimte in de stal en een hoge melkproductie zijn redenen om eerder meer koeien te houden dan minder. Ook al loopt het bedrijf zo versneld tegen mestafvoerkosten aan, dan nog laten we het Brusselse of Haagse beleid de bedrijfsomvang niet beïnvloeden" (over minder koeien om mestafzet te voorkomen)

***

"Daar heb ik geen dure stal voor gebouwd. Minder koeien willen we gewoon niet."

***

"Dat kostbare spul breng je niet weg, dat benut je zelf." (over mest afzetten).

***

"Nu al meer land erbij om alvast in te spelen op de komende regelgeving, dan ben je er alvast klaar voor. En er is hier in de buurt nog wel land te huur." (over wel of geen land erbij kopen)

***

"Ik vraag me af of ze wel weten wat de gevolgen zijn voor de sector bij de hoge excretienormen. Dat zal rampzalig zijn voor de sector en bovendien geloof ik niet dat de uitscheiding zo hoog zal zijn bij de efficiëntie die we realiseren." (over N-excretie)

Tijdens de open dagen in Lelystad op 10 en 11 september jl. was Koeien & Kansen ook aanwezig met een stand. Deze werd "bemand" door Anneke Eggink en Arnoud (stagiaire van de fam. Eggink) op vrijdag, Kees van Wijk op zaterdag en Barend Meerkerk (DLV) op beide dagen. De stand was in letterlijke zin zéér in trek bij de bezoekers vanwege het uitdelen van repen Cheez-it kaas van Frico. De dagen zijn met 4.000 mensen goed bezocht.

Colofon

Redactie: C. Staal
Animal Sciences Group divisie
Praktijkonderzoek Lelystad

Vormgeving:
TVA Mediaproducties B.V. Doetinchem

Layout en druk:
Drukkerij Cabri B.V. Lelystad

Gratis exemplaren van de nieuwsbrief zijn aan te vragen bij het secretariaat. Overname van artikelen is toegestaan mits voorzien van duidelijke bronvermelding